

HZJZ

HRVATSKI ZAVOD
ZA JAVNO ZDRAVSTVO
Rockefellerova 7
HR-10000 Zagreb
T: +385 1 4863 222
F: +385 1 4863 366
www.hzjz.hr

Služba za medicinu rada

R. Cimermana 64a, 10 000 Zagreb
T: +385 1 647 43 33, F: +385 1 647 43 46

KLASA: 032-05/20-09/1
URBROJ: 381-09-93-20-2

Zagreb, 15. prosinca 2020.

UDRUZI PRAVNIKA U ZDRAVSTVU
N/p predsjednice
Snježane Cerjan, mag. iur.

Kolodvorska 20
42000 Varaždin

**PREDMET: Komentar na članak pod naslovom Premještaj radnika na drugo radno
mjesto zbog privremene nesposobnosti za rad, daje se**

Poštovana,

Slijedom naše komunikacije i dogovorom elektroničkim putem iz mjeseca lipnja 2020. godine, vezano uz objavu naprijed navedenog članka, dostavljamo komentar na navode iz sadržaja teksta s obzirom da imamo različita stajališta o iznesenim odgovorima na upit poslodavca.

Iako se radi o dužem proteku vremena od objave, uzrokovanom angažmanom Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo oko trenutne epidemiološke situacije, obraćamo Vam se u svojstvu nadležne ustanove za praćenje rada specijalističkih ordinacija medicine rada u Republici Hrvatskoj kako bismo pojasnili neke navode s kojima se ne možemo složiti.

I.

Prije pojašnjenja spornih tvrdnji u Vašem tekstu iznijeli bismo nekoliko poznatih definicija pojmova iz sadržaja teksta i komentara, kao:

Utvrđivanje radne sposobnosti u medicini rada je postupak kojim se donosi nalaz i mišljenje o zdravstvenoj sposobnosti radnika za rad u određenoj djelatnosti, kod određenog poslodavca, na određenom radnom mjestu.

Opća zdravstvena sposobnost je tjelesna i psihička funkcionalna sposobnost osobe za obavljanje poslova bez većeg štetnog rizika za zdravlje, a uključivo zvanje, stručnu osposobljenost i životnu dob.

Utvrđivanje **opće zdravstvene sposobnosti** provodi se kod radnika koji ne obavljaju poslove s posebnim uvjetima rada i/ili poslove prema drugim posebnim propisima, kada to zatraži sam radnik ili njegov poslodavac.

Posebna zdravstvena sposobnost, uz određeno zvanje, stručnu osposobljenost i životnu dob, zahtijeva kod osobe postojanje tjelesnih i mentalnih funkcionalnih sposobnosti za obavljanje poslova s većim rizikom za zdravlje zbog izloženosti različitim štetnostima, naporima i opasnostima koji mogu imati nepovoljni utjecaj na zdravlje ili život radnika, nastanak ozljede samog radnika, ozljeđivanje drugih radnika ili ugrožavanje procesa rada.

Utvrđivanje **posebne zdravstvene sposobnosti** obavlja se obvezno u definiranim vremenskim rokovima, prema propisanom sadržaju i opsegu pregleda radnika, ciljano u odnosu na moguća oštećenja zdravlja odnosno štetni utjecaj čimbenika radnog mjesta i radnog okoliša u skladu sa Procjenom rizika poslodavca.

Nakon obavljenog pregleda i funkcionalne dijagnostike, doktor specijalist medicine rada/medicine rada i sporta (u daljnjem tekstu: nadležni doktor SMR) izdaje liječničko **Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti radnika (Obrazac RA-2)** za posao koji obavlja.

Utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za rad podrazumijeva procjenu funkcionalnih sposobnosti s obzirom na tjelesne i mentalne sposobnosti te osobe u odnosu na fiziološke standarde i zahtjeve, vrstu posla i uvjete rada na radnom mjestu sa rizikom od mogućih štetnih utjecaja na zdravlje.

Preventivnim pregledima u medicini rada (**prethodni, periodički, kontrolni, izvanredni**) procjenjuje se zdravstvena sposobnost radnika (anatomski i funkcionalni nalaz statusa) za posao koji će obavljati ili koji već obavlja, prema točno propisanom sadržaju, u odnosu na opseg pregleda i vrstu funkcionalne dijagnostike (vid, sluh, respiracijska funkcija, lokomotorni sustav i druge organe i organske sustave). Medicinska ispitivanja usmjerena su na utvrđivanje funkcionalnih (fizioloških) sposobnosti nakon prethodno obavljene analize uvjeta rada i profesionalnih aktivnosti.

Prethodni ili ulazni pregledi obavljaju se po utvrđenoj metodologiji. Uz fizikalni pregled, obavlja se i funkcionalna dijagnostika u specijalističkoj ordinaciji medicine rada, kojima se procjenjuju **funkcionalne sposobnosti pojedinog radnika za određeni posao** (funkcionalno ispitivanje organa i organskih sustava u svrhu ocjene radne sposobnosti s obzirom na zdravstvene zahtjeve i uvjete rada na radnom mjestu).

Periodički pregledi radnika izloženih štetnostima i naporima na radnom mjestu i u radnom okolišu obavljaju se u svrhu:

1. ranog otkrivanja štetnog učinka na zdravlje radnika,
2. kontrole utjecaja radnog okoliša na zdravlje i
3. potrebe za intervencijom na mjesto rada kada se ta oštećenja utvrde.

II.

Vezano uz Vaš odgovor na upit poslodavca o „premještanju radnika na drugo radno mjesto“ naši komentari usmjereni su na sljedeće:

1. Do donošenja Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja (NN 85/14) i Uredbe o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 151/14) koji su s primjenom započeli 1. siječnja 2015. godine, medicinsko vještačenje radne sposobnosti/invalidnosti obavljali su u prvom stupnju ovlašteni **vještaci Centra za medicinsko vještačenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje** na temelju medicinske dokumentacije i mišljenja izabranog doktora, a u drugom stupnju ovlašteni **viši vještaci Centra**.

Od 2015. godine medicinsko vještačenje radne sposobnosti obavljaju **vijeća vještaka i vijeća viših vještaka Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom** (u daljnjem tekstu: ZOSI) u skladu s Uredbom o metodologijama vještačenja (NN 67/17), a na temelju zahtjeva HZMO-a. Po završenom vještačenju i provedenoj reviziji u Ministarstvu rada i mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, ZOSI upućuje cijeli spis sa svojim nalazom i mišljenjem stručnoj službi HZMO-a u svrhu donošenja rješenja.

„Invalidska komisija“ nije zakonski termin tijela vještačenja i ne postoji od 1. siječnja 2015. godine kada je Zakonom o jedinstvenom tijelu vještačenja ustrojen Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom kao nadležno jedinstveno tijelo vještačenja, koje je kroz vijeće vještaka i vijeće viših vještaka obavljalo vještačenje radne sposobnosti radnika. Svaki nalaz i mišljenje ZOSI-a o utvrđenoj invalidnosti, nakon obvezne revizije u ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav, upućuje se Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje radi donošenja rješenja, koje je obvezno za poslodavca (**a ne rješenje invalidske komisije HZMO-a**).

2. Zahtjev za medicinskim vještačenjem trajnog gubitka radne sposobnosti stručnoj službi HZMO-a mogu podnijeti osiguranik sam i njegov izabrani doktor opće/obiteljske medicine koji je obvezan u tim slučajevima napisati zahtjev, pribaviti opis poslova od poslodavca i pripremiti medicinsku dokumentaciju prema zdravstvenom stanju za koje traži vještačenje.

Sukladno važećim propisima, sam **poslodavac i nadležni doktor SMR** poslodavca **nisu ovlašteni uputiti radnika na vještačenje invalidnosti**.

Liječnik vještak ZOSI-a može za potrebe predmetnog vještačenja pisanim putem zatražiti mišljenje nadležnog doktora SMR-a o zdravstvenoj sposobnosti ukoliko se radi o poslovima s posebnim uvjetima rada i poslovima prema posebnim propisima.

3. Izabrani doktor opće/obiteljske medicine jedini je po zakonu ovlašten utvrditi privremenu nesposobnost za rad kod svojeg pacijenta kada se radi o akutnoj fazi bolesti, a za to vrijeme program liječenja i rehabilitacije pacijentu onemogućuje rad na njegovom radnom mjestu.

Izabrani doktor o svojoj odluci pisano obavještava poslodavca (**Potvrda o privremenoj nesposobnosti za rad/bolovanje**).

4. Nadležni doktor SMR (odabran od strane poslodavca, a ugovoren sa HZZO-om) nakon obavljenog pregleda utvrđuje zdravstvenu sposobnost za rad radnika, a svoju ocjenu piše na obrascu **RA-2: Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti radnika**. Propisane ocjene zdravstvene sposobnosti su: **sposoban, privremeno nesposoban, nesposoban**. Kod ocjene privremeno nesposoban nije dopušteno pisati ograničenja nego datum ponovnog kontrolnog pregleda radi donošenja konačne ocjene: zdravstveno sposoban ili zdravstveno nesposoban.
- Problem u praksi je izdavanje Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti radnika s ograničenjima koje nije dopušteno za poslove s posebnim uvjetima rada i poslove prema posebnim propisima, jer je upravo za obavljanje navedenih poslova smisao u zahtjevu za ispunjenje propisanih posebnih uvjeta.
5. Sukladno članku 40. Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine“ broj 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18) i članku 41. Zakona o radu (NN 93/14, 127/17) poslodavac je **obvezan**:
- za radnike koji rade na poslovima s posebnim uvjetima rada, na temelju liječničkog uvjerenja o zdravstvenoj nesposobnosti radnika nadležnog SMR-a, tome radniku ponuditi sklapanje ugovora o radu za druge poslove za koje je radno sposoban, odnosno prilagoditi poslove sposobnostima radnika, izmijeniti raspored radnog vremena odnosno poduzeti druge mjere da radniku osigura odgovarajuće poslove;
 - za sve druge radnike kojima je nadležno tijelo vještačenja utvrdilo smanjenje radne sposobnosti uz preostalu sposobnost, smanjenje radne sposobnosti uz djelomični gubitak ili neposrednu opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti, prilagoditi radne uvjete i organizaciju radnog vremena, radi uklanjanja izloženosti rizicima za sigurnost i zdravlje i omogućiti obavljanje drugih odgovarajućih poslova.

To znači da poslodavac ima zakonsku obvezu, u suradnji s nadležnim specijalistom medicine rada, radniku ponuditi drugo odgovarajuće radno mjesto u skladu s njegovom zdravstvenom sposobnošću.

U takvim slučajevima **samo je doktor specijalist medicine rada** nadležan ocijeniti jesu li ponuđeni poslovi odgovarajući za radnika.

III.

Pojašnjenja:

Vrste ocjena zdravstvene sposobnosti radnika u medicini rada

Propisane ocjene jesu:

- 1. Zdravstveno sposoban za početak ili nastavak rada**
- 2. Privremeno zdravstveno nesposoban za rad**

Uz ovu ocjenu treba utvrditi **datum ponovnog pregleda**, a radnika izvijestiti o uzrocima privremene nesposobnosti.

Privremena zdravstvena nesposobnost za rad na poslovima radnog mjesta ocjenjuje se:

- kada je pregledom utvrđena promjena ili oštećenje zdravlja radnika **zbog utjecaja štetnih rizika radnog mjesta ili radnog okoliša** i
- za vrijeme dok je u tijeku provođenje predloženih preventivnih mjera od strane poslodavca i nadležnog specijaliste medicine rada (npr. potreba izmjene/revizije procjene rizika za izloženost buci, nošenje osobnih zaštitnih sredstava i sl., promjena radnog mjesta, izmjena organizacije rada i drugo prema pravilima zaštite na radu).

3. Trajno zdravstveno nesposoban za rad

Trajna zdravstvena nesposobnost za rad na poslovima radnog mjesta ocjenjuje se:

- kada stupanj psihofizičkih sposobnosti radnika onemogućuje daljnje uspješno obavljanje profesionalnih aktivnosti,
- zbog utjecaja štetnosti ili napora na radnom mjestu, te kada prema procjeni specijaliste medicine rada nema mogućnosti za preventivnim intervencijama na radnom mjestu i
- kada radnik, unatoč mogućim intervencijama na mjestu rada, više nije sposoban obavljati poslove na svojem radnom mjestu odnosno kada se niti jednom predloženom mjerom/prilagodbom ne može zaštititi zdravlje radnika.

Analizirajući važeće propise iz područja radne i zdravstvene sposobnosti izdvajamo sljedeće:

- 1./ **Pravilnik o utvrđivanju opće i posebne zdravstvene sposobnosti radnika za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada (NN broj 3/84),**
- 2./ **Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada (NN broj 5/84) i**
- 3./ **Pravilnik o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti (NN 70/10).**

ULOGA IZABRANOG DOKTORA OPĆE/OBITELJSKE MEDICINE

Privremena nesposobnost za rad ili bolovanje je odsutnost s radnog mjesta osiguranika/radnika zbog bolesti ili ozljede u tijeku liječenja i rehabilitacije radi kojih je spriječen izvršavati svoju obvezu rada u skladu s ugovorom o radu.

Izabrani doktor utvrđuje dužinu trajanja privremene nesposobnosti osiguranika ovisno o vrsti bolesti koja utječe na njegovu privremenu nesposobnost za rad, u skladu sa medicinskom indikacijom i smjernicama koje pravilnikom propisuje ministar nadležan za zdravstvo.

Kada izabrani doktor utvrdi da se zdravstveno stanje osiguranika, čija privremena nesposobnost za rad traje neprekidno **najmanje šest mjeseci**, poboljšalo i da bi rad u polovici punog radnog vremena bio koristan za brže uspostavljanje pune radne sposobnosti osiguranika, izabrani doktor može odrediti da osiguranik određeno vrijeme radi polovicu punog radnog vremena, ali **ne duže od 60 dana**.

Kada je prema ocjeni izabranog doktora, a nakon provedenog liječenja i medicinske rehabilitacije, zdravstveno stanje osiguranika takvo da se daljnjim liječenjem ne može poboljšati te je kod osiguranika nastupila **trajna nesposobnost za rad** na poslovima koje obavlja, kao i u slučaju kada privremena nesposobnost osiguranika traje **neprekidno 12 mjeseci** zbog iste dijagnoze bolesti, izabrani doktor je **obavezan** obraditi osiguranika za

upućivanje na **ocjenu radne sposobnosti i invalidnosti** te ga sa svom propisanom dokumentacijom uputiti nadležnom tijelu vještačenja mirovinskog osiguranja.

Kada nadležno tijelo vještačenja mirovinskog osiguranja (**vijeće vještaka ZOSI-a**) utvrdi da je kod osiguranika nastupila **smanjena sposobnost za rad**, odnosno **neposredna opasnost od nastanka invalidnosti**, obvezno je u nalazu i mišljenju navesti poslove i radne zadatke koje osiguranik s obzirom na preostalu radnu sposobnost može obavljati, odnosno koje poslove i radne zadatke ne može obavljati.

TRAJNO SMANJENA RADNA SPOSOBNOST

Prema propisima iz područja mirovinskog osiguranja, socijalne skrbi i drugim općim propisima, doktori vještaci ZOSI-a vještače i utvrđuju trajno smanjenje radne sposobnosti, profesionalnu nesposobnost za rad, opću nesposobnost za rad i neposrednu opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti.

ZAHTJEVI ZA VJEŠTAČENJE RADNE SPOSOBNOSTI

S obzirom na podnositelja zahtjeva provodi se:

- a/ Vještačenje radne sposobnosti na zahtjev izabranog doktora opće/obiteljske medicine nakon kontinuiranog bolovanja radnika dužeg od godinu dana;
- b/ Vještačenje radne sposobnosti na zahtjev osiguranika i
- c/ Kontrolni pregled kod osiguranika s utvrđenom invalidnošću na zahtjev Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

POSTUPAK VJEŠTAČENJA RADNE SPOSOBNOSTI/NESPOSOBNOSTI

I VRSTE OCJENA

Vještačenje se provodi u Zavodu za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, sukladno Zakonu o jedinstvenom tijelu vještačenja, a obavljaju ga **vijeća vještaka i vijeća viših vještaka**, koje čine: doktori medicine/specijalisti, socijalni radnici, psiholozi, stručnjaci edukacijsko rehabilitacijskog profila i pedagozi.

Vijeće vještaka ZOSI-a, nakon primitka Obrasca 1-IN i Obrasca 2-IN sa cjelokupnom medicinskom dokumentacijom, ocjenjuje može li se na temelju dostavljenih podataka dati nalaz i mišljenje da li kod osiguranika postoji smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomični gubitak radne sposobnosti ili potpuni gubitak radne sposobnosti, odnosno neposredna opasnost od nastanka smanjenja njegove radne sposobnosti.

Što je smanjena radna sposobnost uz preostalu radnu sposobnost?

Smanjena radna sposobnost postoji kod osiguranika kada zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju nije više sposoban raditi na poslovima svojeg zanimanja niti 3,5 sati dnevno. U slučaju kada se utvrdi smanjena radna sposobnost „za više od polovice“ prema zdravom radniku iste stručne spreme, ocjenjuje se da li kod osiguranika postoji preostala radna sposobnost, odnosno može li se s obzirom na starosnu dob (mlađi od 55 godina života), zdravstveno stanje te naobrazbu, profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za druge poslove s punim radnim vremenom.

Kada vijeće vještaka utvrdi da je kod osiguranika nastalo smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, zatražit će od Centra za profesionalnu rehabilitaciju mišljenje o tome da li se, s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob i naobrazbu, osiguranik može profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugim poslovima, odnosno za drugo zanimanje.

Što je djelomični gubitak radne sposobnosti?

Djelomični gubitak radne sposobnosti utvrđuje se kod osiguranika sa smanjenom radnom sposobnosti, odnosno kada je radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravome osiguraniku iste razine obrazovanja, i ne može se profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugim poslovima, ali može raditi najmanje 70% radnog vremena (odnosno najmanje 80% radnog vremena ili 90% radnog vremena ili 100% radnog vremena tj. puno radno vrijeme) na prilagođenim poslovima, iste ili slične razine obrazovanja koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima.

Vijeće vještaka je dužno u nalazu i mišljenju navesti druge poslove koje je osiguranik, s obzirom na promijenjenu radnu sposobnost, sposoban obavljati (medicinske indikacije) i poslove koje osiguranik nije sposoban dalje obavljati (medicinske kontraindikacije), kako ne bi došlo do daljnjeg pogoršanja zdravstvenog stanja i potpunog gubitka radne sposobnosti.

Što je potpuni gubitak radne sposobnosti?

To je trajni gubitak sposobnosti za svaki rad i nema preostale radne sposobnosti.

Što je neposredna opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti?

Kada pri obavljanju određenih poslova unatoč mjerama zaštite na radu koje se primjenjuju ili se mogu primijeniti od strane poslodavca, i dalje postoji rizik od oštećenja zdravstvenog stanja i radne sposobnosti, prijeko je potrebno, radi sprječavanja nastanka invalidnosti, premjestiti radnika na drugi posao primjeren njegovoj naobrazbi i sposobnosti, koji ne pogoršava njegovo zdravstveno stanje.

Temeljem takve ocjene poslodavac je, u skladu s propisima o radu, **dužan** radnika rasporediti na druge poslove primjereno njegovoj naobrazbi i sposobnosti, a specijalist medicine rada je, na zahtjev poslodavca, dužan ocijeniti da li su novo ponuđeni poslovi odgovarajući zdravstvenom stanju radnika.

IV.

Slijedom navedenog, naši točni odgovori poslodavcu bi bili:

1. U svojstvu poslodavca **obvezni ste** uvažiti mišljenje svog nadležnog specijaliste medicine rada i postupiti prema njemu za radnike koji rade na poslovima s posebnim uvjetima rada.
2. **Invalidska komisija HZMO-a** (to nije zakonski termin) **ne postoji od 1. siječnja 2015. godine** kada je Zakonom o jedinstvenom tijelu vještačenja ustrojen Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom kao nadležno jedinstveno tijelo vještačenja, koje je kroz vijeće vještaka i vijeće viših vještaka obavljalo vještačenje radne sposobnosti radnika. Nalaz i mišljenje ZOSI-a, nakon obvezne revizije u ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav, upućuje se

Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje radi donošenja rješenja, koje je obvezno za poslodavca (**a ne rješenje invalidske komisije HZMO-a**).

3. Na Uvjerjenje o zdravstvenoj sposobnosti radnika koje je izdao nadležni specijalist medicine rada, pravo žalbe imaju poslodavac i radnik temeljem članka 7. Pravilnika o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti (NN 70/2010). Žalba se, **u roku od petnaest dana** od dana primitka Uvjerjenja, upućuje **Drugostupanjskom povjerenstvu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo**, koji je tu nadležnost preuzeo od Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu s danom 1. siječnja 2019. godine. Svakako **ne liječničkoj komisiji HZZO-a i ne u roku od 8 dana**.
4. Preraspodjelom radnika na drugo radno mjesto poslodavac sklapa s radnikom izmijenjeni ugovor o radu (Aneks ugovoru) u kojem je određen koeficijent za poslove koje će radnik **stvarno obavljati** (privremeno ili trajno), osim ako u osnovnom Ugovoru o radu postoji klauzula drugačije odredbe.

.....

Vjerujemo da smo ovime objasnili razloge naše reakcije na Vaš objavljeni tekst. Unatoč tome što je Vaše mišljenje „neobvezujuće naravi, a može se koristiti samo kao informativna stručna pomoć“, ne možemo zanemariti činjenicu da je to bio odgovor na upit poslodavca i da se isti može shvatiti kao uputa za postupanje.

Budući da je Hrvatski zavod za javno zdravstvo nadležna zdravstvena ustanova za obavljanje, između ostalog i djelatnosti medicine rada, smatrali smo svojom obvezom oglasiti se ovim komentarom.

S poštovanjem,

Pomoćnica ravnatelja za medicinu rada
i voditeljica Službe za medicinu rada:

prim. dr. sc. Marija Bubaš, dr. med.
specijalistica medicine rada

Dostaviti:

- Naslovu
- Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo,
Rockefellerova 7, 10000 Zagreb
- Službi za medicinu rada,
Cimermanova 64a, 10000 Zagreb